

Innspill til Etikuttvalgets arbeid

Den internasjonale kampanjen for å avskaffe atomvåpen i Norge (ICAN Norge), Norske leger mot atomvåpen, Nei til Atomvåpen og Norges Fredsråd takker for muligheten til å komme med innspill til Etikuttvalgets arbeid. Vi ønsker å ta opp investeringer i selskap som er involvert i kjernevåpenindustrien.

For smal definisjon av hva som skal medføre uttrekk

Det er positivt at Statens pensjonsfond utland (SPU) har ekskludert selskap som utvikler eller produserer sentrale komponenter til kjernevåpen, og det er gledelig at det er bred politisk enighet om at Norges sparepenger ikke skal investeres i masseødeleggelsesvåpen. Dessverre åpner operasjonaliseringen av retningslinjene for at SPU kan investere i kjernevåpen.

Mens summene som investeres i kjernevåpen øker, trekker stadige flere finansinstitusjoner seg ut av denne industrien¹². At flere selskaper trekker seg ut, er med på å skape en sterkere internasjonal konsensus om at det ikke er etisk forsvarlig å investere i utvikling og produksjon av komponenter som kan brukes i, eller til bruk av, kjernevåpen.

7. juli 2017 vedtok 122 land et forbud mot atomvåpen i FN. Treaty on the prohibition of Nuclear Weapons (TPNW) er per 1. november 2019 ratifisert av 33 stater. Når 50 stater har ratifisert, trer avtalen i kraft og blir en del av internasjonal rett. Kjernevåpen kan ikke i dag brukes i tråd med folkeretten, våpnene skiller ikke mellom sivile og stridende, og medfører uforholdsmessig skade. Nå traktaten trer i kraft vil bruk, utvikling, testing, produksjon, fremstilling, anskaffelse, oppbevaring, lagring, overføring, mottak, trussel om å bruke, utplassering, installering og distribuering av kjernevåpen være forbud etter folkeretten.

Dersom ikke komponenter med dobbelt formål inkluderes i hva som kan medføre uttrekk, er risikoen at SPU fortsetter å finansiere en industri som er ulovlig etter folkeretten når FNs atomvåpenforbud trer i kraft. Det hjelper lite at komponenter kan brukes til konvensjonelle våpen, dersom de også selges til stater med kjernevåpen, som til og med uttaler at systemene komponentene inngår i er viktig for landenes kjernevåpenarsenaler.

Ikke i tråd med Ikkespredningsavtalen

Utviklingen i kjernevåpenindustrien fører til at linjen mellom komponenter produsert og utviklet til kjernevåpen og konvensjonelle våpen viskes ut. For å sikre at SPU ikke bidrar til et ytterligere våpenkappløp, som går imot forpliktelser innenfor Ikkespredningsavtalen, må retningslinjene sikre at også selskaper som er involvert i kjernevåpenindustrien gjennom utvikling og produksjon av komponenter med dobbelt formål, utelukkes.

I januar 2019 trådte nye regler for Sveriges statlige pensjonsfond i kraft. Det statlige pensjonsfondet AP4 skal ikke lenger være investert i kjernevåpen og peker på at dagens modernisering av kjernevåpenarsenaler er uforenelig med ikkespredningsavtalen³.

¹ Snyder, Susi. (2019). *Shorting our Security - Financing the Companies that make nuclear weapons*. ICAN and PAX. Rapporten er tilgjengelig her:

https://www.dontbankonthebomb.com/wp-content/uploads/2019/06/2019_HOS_web.pdf

² Beenes, Maaïke. (2019). *Beyond the bomb - Global exclusion of nuclear weapon producers*. ICAN and Pax. Rapporten er tilgjengelig her:

https://www.dontbankonthebomb.com/wp-content/uploads/2019/10/201910_Beyond-the-bomb_final.pdf

³ "AP4 bedömer att de moderniseringar och uppgraderingar av befintliga kärnvapensystem som nu sker inte är i enlighet andemeningen i Icke-spridningsavtalet för kärnvapen, som syftar till att kärnvapen på lång sikt ska avskaffas." Les mer:

Statens pensjonsfond Utland har investert i selskaper som er involvert i kjernevåpenindustri
Rapporten [Shorting our Security - Financing the companies that make nuclear weapons](#) av PAX og ICAN viser at SPU er investert i Thales og Larsen & Toubro, som begge er delaktig i produksjon av komponenter til kjernevåpen⁴.

Thales

Thales er involvert i moderniseringen av franske atomvåpen, både gjennom MBDA og Naval Group. Naval Group er involvert i integrasjon av atommissiler i franske ubåter. Thales er en av MBDA's underleverandører i ASMPA, et luft-til-bakke missil som bærer et kjernefysisk stridshode.

Larsen og Toubro

Larsen og Toubro har vært delaktig i utvikle avfyringssystemet for bakke-til-luft-missilet Akash som kan bære kjernevåpen. Videre har selskapet vært med på utviklingen av avfyringssystemet for det ballistiske missilet Prithvi-II, som skal være det første missilet utviklet under India's Integrated Guided Missile Development Program for å styrke Indias kjernefysisk avskrekking⁵, og på utvikling og produksjon avfyringssystemet til en skipsbasert variant av Prithvi-II, kalt Dhanush.

Det er uforståelig at SPU er investert i et selskap som utvikler komponenter til Indias kjernevåpenarsenal. India står utenfor Ikkespredningsavtalen og konflikten mellom India og Pakistan er svært spent og regnes som en av de farligste kjernefysiske situasjonene vi har.

Dersom dagens retningslinjer ikke medfører at SPU trekker seg ut av Thales og Larsen og Toubro på bakgrunn av selskapenes involvering i kjernevåpenindustrien, er retningslinjene for svake og bør endres for å sikre at SPU ikke investerer i kjernevåpen. Vi mener derfor at Etikktutvalget bør:

- Nevne kjernevåpen spesifikt i retningslinjene.
- Styrke retningslinjene for å sikre at alle selskaper som er delaktig i utvikling og produksjon av komponenter som brukes til utvikling eller bruk av kjernevåpen, også de selskapene som er involvert gjennom utvikling og produksjon av komponenter med dobbelt formål, utelukkes.

Vi takker for muligheten til å komme med innspill, og ønsker Etikktutvalget lykke til med det viktige arbeidet.

Med vennlig hilsen,

Tuva Widskjold,
Koordinator,
ICAN Norge

Anja Lillegraven,
Daglig leder,
Norske leger mot
atomvåpen

Akari Izumi Kvamme,
Daglig leder,
Nei til Atomvåpen

Liss Schanke,
Styreleder,
Norges Fredsråd

<http://www.ap4.se/sv/2019/1/fjarde-ap-fonden-okar-hallbarhetsambitionerna--valjer-bort-karnvapen-och-oljes-and>

⁴ Rapporten har inkludert selskaper som produserer teknologi som er designet for flerbruk (militært og sivilt), men ikke teknologi som ikke er designet for, men kan brukes i, atomkrig. Rapporten inkluderer ikke leveringsplattformer. Mer om metodologien: <https://www.dontbankonthebomb.com/methodology/>

⁵ Hans M. Kristensen & Matt Korda (2018) Indian nuclear forces, 2018, Bulletin of the Atomic Scientists, 74:6, 361-366, DOI: [10.1080/00963402.2018.1533162](https://doi.org/10.1080/00963402.2018.1533162)